

Spis treści

Wstęp. Dysfunkcja wzroku – możliwości poznawcze i artystyczne osób niewidomych	9
I. Twórczość rysunkowa dzieci i młodzieży	43
1. Badania nad twórczością rysunkową dzieci i młodzieży w przeszłości	44
2. Współczesna refleksja nad rysunkową twórczością dzieci i młodzieży	56
3. Wybrane klasyfikacje etapów i faz rozwoju rysunkowego	67
II. Stan badań nad rysunkiem niewidomych	79
1. Historyczne i współczesne konteksty badań nad możliwościami rysunkowymi niewidomych	79
1.1. Rys historyczny	79
1.2. Analizy rysunków i obserwacje aktu rysowania	86
1.3. Percepcja i rozpoznawalność rysunków	95
2. Uwarunkowania edukacyjne rysunku	104
2.1. Metodyka wprowadzania rysunku w ujęciu tyflodydaktycznym	104
2.2. Adaptacje pomocy wizualnych dla niewidomych	113
III. Metodologiczne podstawy badań	119
1. Założenia badawcze	119
2. Cel badań	123
3. Grupa osób badanych	125
4. Postępowanie badawcze	128
4.1. Materiał badawczy: rysunki i proces ich tworzenia	128
4.2. Interpretacja rysunków – narzędzia opisu	131
4.2.1. Semiotyczny model wytworu plastycznego	131
4.2.2. Pole badawcze i układ pojęć budujących refleksję	132

4.2.3. Etapy i fazy rozwoju rysunkowego	141
4.3. Metody postępowania badawczego	142
IV. Kreowanie rzeczywistości w rysunkach niewidomych	143
IV.I. Rysunki młodszej grupy badanych – dzieci w wieku 13–14 lat	146
IV.II. Rysunki starszej grupy badanych – młodzież w wieku 16–22 lat	225
V. Możliwości i ograniczenia osób niewidomych w tworzeniu rysunków	297
V.I. Treść rysunków – wizerunki obiektów i zjawisk	300
1. Obraz rzeczywistości w umysłach osób niewidomych i jego projekcja w rysunku.	301
1.1. Wiedza o rysowanych obiektach – analiza kognitywna.	301
1.2. Wizerunki obiektów w rysunkach	303
1.3. Wzorce obiektów i zjawisk.	304
2. Rozpoznawalność obiektów i zjawisk w rysunkach	305
V.II. Forma rysunków i jej komponenty. Umiejętność rysowania obiektów i zjawisk.	317
1. Ujęcie zjawiska	318
1.1. Umiejętność łączenia elementów obiektu w całość.	318
1.2. Obiekt na rysunku jako całość – relacje części do całości	322
1.2.1. Obiekt i jego części	322
1.2.2. Osadzenie części w całości.	333
1.2.3. Proporcje elementów w obiekcie	334
2. Kontur.	337
3. Kształt.	342
4. Przestrzeń i jej organizacja	357
4.1. Ujęcie zjawisk w układach przestrzennych.	358
4.1.1. Ujęcia obrazowanych zjawisk	375
4.2. Kompozycja jako układ elementów w całości rysunku	399
4.3. Położenie rysunku – lokalizacja zjawiska w formacie obrazu	404
4.4. Wielkość obiektów w przestrzeni obrazu.	405
5. Ruch w rysunku	409
V.III. Kreatywność w rysunku i emocjonalność prezentacji	413
1. Ocena autorów prac	414
2. Ocena prac w interpretacji organizatora badań.	417

V.IV. Wnioski. Rekomendacje diagnostyczne i prognostyczne perspektywy przeprowadzonych badań	421
1. Podobieństwa i różnice w rysunkach niewidomych	421
1.1. Istotne podobieństwa łączące rysunki obydwu badanych grup	421
1.2. Istotne różnice ujawniające się w rysunkach obydwu grup	424
2. Rysunki niewidomych a rysunki dzieci widzących w okresie schematów ..	427
3. Tezy do dyskusji	431
3.1. Rysunek jako aktywność przyrodzona człowiekowi	431
4. Rysunek niewidomych a kreowanie obrazu świata	435
 Aneks. Deskrypcja – prezentacja uzyskanych rysunków ze względu na wiek twórców i temat kreacji	 441
1. Badane rysunki niewidomych i procedury ich opisu	441
2. Prace młodszej grupy niewidomych uczniów (grupa I, 13–14 lat)	449
3. Prace starszej grupy osób niewidomych (grupa II, 16–22 lata)	503
4. Deskrypcje dodatkowe. Rysunki uzyskane w badaniach, pozostające poza interpretacją rozprawy	 557
 Bibliografia	 569
 Spis rysunków i tabel	 587